

Daniela Jugo-Superina * Nera Malbaša Kovačić

MOJA POVIJEST 6

udžbenik za 6. razred osnovne škole

**Prvo izdanje
Zagreb, 2020.**

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	5
RANI SREDNJI VIJEK (5. – 11. STOLJEĆE)	7
Velika seoba naroda.....	8
Franačka	17
Srednjovjekovno društvo: feudalno društvo.....	24
Istočno Rimsko Carstvo (Bizantsko Carstvo).....	28
Kršćanska crkva u ranom srednjem vijeku.....	33
Postanak islama i širenje arapske države	41
Arapska kultura	45
Hrvatske kneževine u 9. stoljeću.....	51
Hrvatsko kraljevstvo u 10. i 11. stoljeću	56
Hrvatska kultura od 9. do kraja 11. stoljeća.....	64
RAZVIJENI I KASNI SREDNJI VIJEK (12. – 15. STOLJEĆE)	70
Križarski ratovi	71
Europske monarhije: Engleska i Francuska.....	78
Hrvatsko-ugarska država do 15. stoljeća.....	85
Vladari i plemići.....	90
Srednjovjekovno selo	99
Uspon srednjovjekovnih gradova	103
Obrazovanje i umjetnost u srednjem vijeku	115
Hrvatska kultura od 12. do 15. stoljeća	120
Uspon Osmanskog Carstva i borbe Hrvata s Osmanlijama do 16. stoljeća.....	124
RANI NOVI VIJEK (16. – 18. STOLJEĆE)	130
Humanizam i renesansa	131
Velika geografska otkrića.....	141
Reformacija i katolička obnova.....	148
Europske monarhije u ranom novom vijeku: Francuska i Engleska	155
Hrvatska u Habsburškoj Monarhiji i borbe s Osmanlijama od 16. do 18. stoljeća.....	159
Utjecaj osmanske vlasti na europsku i hrvatsku kulturu	168
Gospodarstvo, društvo i gradovi u ranom novom vijeku.....	172
Znanost i umjetnost u ranom novom vijeku	179
POJMOVNIK	186

PREDGOVOR

Draga učenice, dragi učenice!

sada već znaš što je Povijest, kako su ljudi živjeli u prapovijesti i starome vijeku. Znaš i kako i zašto treba učiti Povijest. U šestom razredu očekuju te nove povijesne priče i nove pustolovine. Plovit ćeš srednjim vijekom, a zatim i prvim stoljećima novog vijeka. Što se sve tada zbivalo? Gradile su se utvrde, crkve, gradske zidine... Nastale su mnoge današnje europske države. Bilo je, nažalost, mnogo ratova i sukoba. Europljani su upoznali nove narode, zemlje i kulture, poput arapske, kineske i osmanske kulture. Potkraj 15. stoljeća otkrivena je Amerika, a zatim i oplovljen čitav svijet. U šestom razredu na povijesnu pozornicu dolaze Hrvati i naša domovina Hrvatska. Učit ćeš o hrvatskim knezovima i kraljevima, postanku gradova poput Zagreba, Dubrovnika i Splita, hrvatskim vojskovođama, ali i znamenitim hrvatskim znanstvenicima i umjetnicima. Čini ti se mnogo? Ne brini, idemo zajedno – korak po korak.

Želimo ti uspješnu i veselu školsku godinu.

Tvoje učiteljice Daniela i Nera

Ove te godine kroz udžbenik vodi Mila. No nećemo sasvim zaboraviti niti Luku, tvog pomagača u petom razredu. Već znaš što ti je činiti s udžbenikom: pažljivo čitaj tekstove, rješavaj zadatke, promatraj slike, proučavaj karte, lente i sheme. O temama koje te budu naročito zanimale više doznaj u školskoj knjižnici i na internetu. Unutar digitalnog udžbenika pronađi 3D modele, slike i još mnogo toga. Krenimo!

**Drage šestašice
i šestaši, ja sam Luka.
Upoznali ste me u petom
razredu. Predajem vas
u sigurne ruke moje
prijateljice Mile.**

**Pozdrav!
Ja sam Mila. Družiti
ćemo se u šestom
razredu. Pronađi ćeš
me u stripovima i još
ponegdje.**

Za učenje Povijesti vrlo je važno vrijeme: kad se nešto dogodilo, koliko je nešto trajalo, koliko je vremena prošlo od jednog do drugog događaja. Za početak prouči lentu razdoblja o kojima ćeš učiti u šestom razredu.

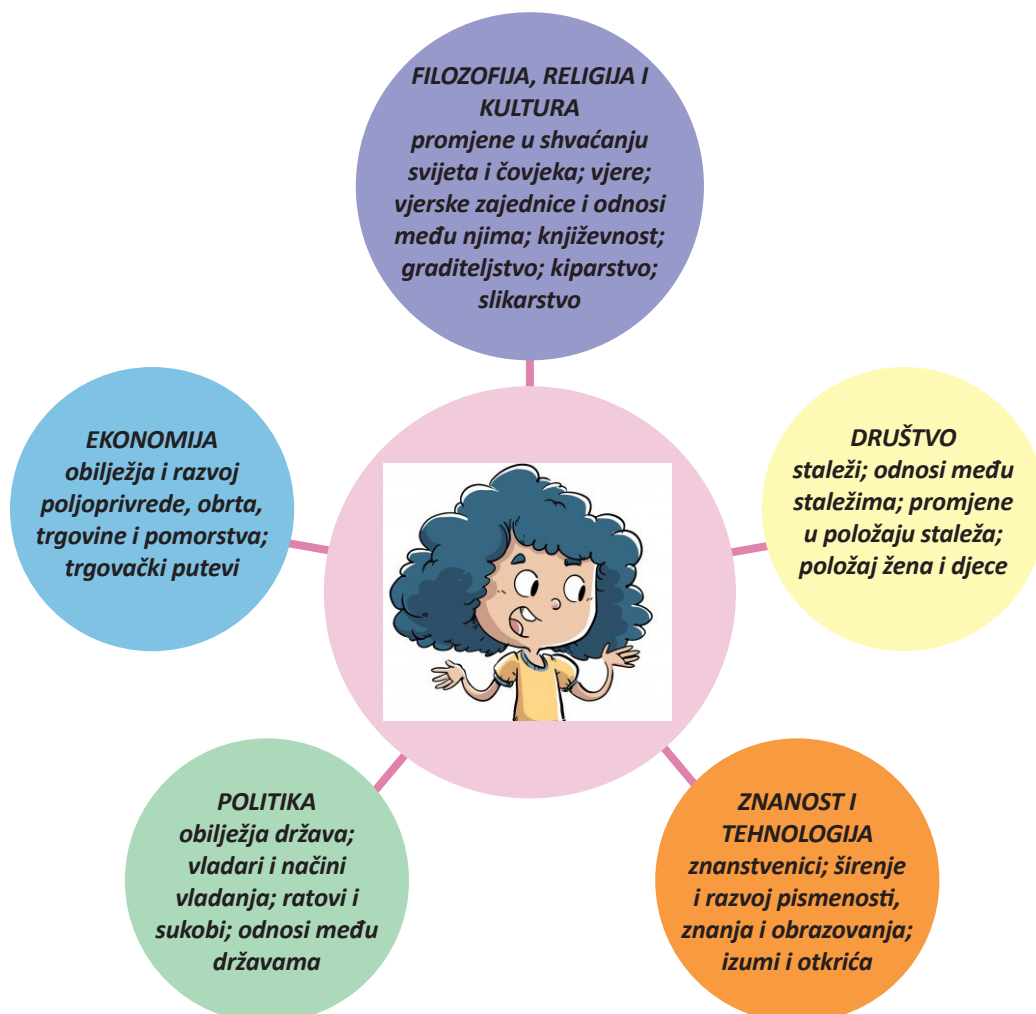

Tvoj udžbenik ima tri cjeline: Rani srednji vijek, Razvijeni i kasni srednji vijek, Rani novi vijek. Sve zajedno, to je razdoblje od oko 1300 godina. Pogledaj lentu i odgovori:

- Koliko je trajao srednji vijek?
- Na koja se razdoblja dijeli srednji vijek?

Za kraj jednog i početak sljedećeg vijeka ponekad se uzimaju neki događaji. Primjerice, 476. godina, kad je propalo Zapadno Rimsko Carstvo, često je određena kao početak srednjeg vijeka. Godina otkrića Amerike, 1492. godina, označava početak novog vijeka. Međutim, prijelaz iz jednog u drugi vijek je postupan i obilježen mnogim zbivanjima koja su značajno promijenila život ljudi.

Događaje, zbivanja i postignuća možemo podijeliti u pet područja. Koja su to područja? O čemu ćeš učiti svakom od njih? Pogledaj shemu.

**RANI SREDNJI VIJEK
(5. – 11. STOLJEĆE)**

Velika seoba naroda

Nakon ovog ćeš poglavlja moći:

- imenovati narode koji su se selili kao i prostore njihova kretanja
- opisati Hune i Avare
- opisati doseljenje Hrvata u današnju domovinu.

Od 3. stoljeća Rimsko Carstvo bilo je sve slabije. Nije se moglo oduprijeti sve češćim provalama **Germana**. Zato su Rimljani počeli jačati i učvršćivati **limes** – granicu uz rijeke Rajnu i Dunav. Germani su narod koji je u starom vijeku živio u srednjoj i sjevernoj Europi. Istočno od Germana živjeli su Slaveni.

Područja Germana i Slavena

Potkraj 4. stoljeća u Europu su iz Azije provalili ratnici **Huni**. U strahu od Huna, Germani su bježali prema zapadu i naseljavali se unutar Rimskog Carstva. Počela je seoba naroda koja je donijela velike promjene unutar i izvan granica Rimskog Carstva. **Seoba naroda** je razdoblje od 4. stoljeća do 9. stoljeća tijekom kojeg su se mnogi narodi preselili na nova područja.

Hun

- Koji je razlog slabljenja Rimskog Carstva?
- Prisjeti se. Što je limes?
- Pogledaj kartu. Gdje žive Germani, a gdje Slaveni?
- Tko su bili Huni?
- Koga su napali Huni?
- Što je seoba naroda?

Rimski povjesničar **Amijan Marcelin** (330. – 400. g.), podrijetlom Grk, u djelu **Povijest** ovako opisuje Hune:

Ljudi zvani Huni u barbarstvu i divljaštvu nadilaze sve što se može zamisliti. Huni nikad ne žive pod krovom nego stalno lutaju uokolo sa svojom stokom koja vuče kola u kojima su njihove porodice. Na leđima konja oni kupuju, prodaju, jedu i piju, čak i spavaju naslonjeni na vrat životinje... Oni svojoj novorođenoj djeci duboko izbrazdaju obraze željezom da bi ožiljcima uništili dlake brade. I zato Huni do starosti imaju голу i glatku bradu. Njihovo zdepasto tijelo s ogromnim gornjim udovima i nesrazmjerno velikom glavom daje im strašan izgled.

- Tko je autor ovoga povijesnog izvora?
- Što misliš je li opis Huna točan? Objasni svoj odgovor.
- Koja životinja igra veliku ulogu u životu Huna? Zašto?
- Zašto Huni imaju голу i glatku bradu?

Na području Zapadnog Rimskog Carstva Germani su počeli stvarati svoje države. Najvažnije države stvorili su Franci, Zapadni Goti ili Vizigoti, Istočni Goti ili Ostrogoti, Angli i Sasi te Vandali. **Franci** su se naselili na područje rimske provincije Galije (današnja Francuska). Njihova država za kratko vrijeme postat će najmoćnija u Europi.

Europa početkom 6. stoljeća

Zapadni Goti (Vizigoti) naselili su rimsku provinciju Hispaniju. Prije naseljavanja Hispanije pod vodstvom kralja Alarika 410. godine napali su grad Rim. Tri su dana pustošili, pljačkali i palili grad. **Istočni Goti** (Ostrogoti) naselili su područje današnje Italije i dijelove Ilirika. U 5. stoljeću na ovom su području stvorili državu pod vodstvom kralja Teodorika. Živjeli su po vlastitim običajima, ali su poštovali i rimske običaje i način života. Nakon smrti Teodorika u 6. stoljeću ostrogotska se država raspala.

Teodorikova grobnica u Ravenni. Grobnica je izrađena od istarskog kamena, u središtu se nalazi škrinja bez poklopca u kojoj je možda bio pokopan Teodorik.

Vandali su naselili područje na zapadu Sjeverne Afrike. U jednom napadu došli su i do Rima. Bilo je to 455. godine kada su Rim četrnaest dana pljačkali i jako razrušili. Prema Vandalima, svako namjerno uništavanje i razaranje nazivamo vandalizam, a ljude koji razbijaju i uništavaju nazivamo vandalima.

Karl Briullov: Vandali napadaju Rim

- Pokaži na karti područje Franaka, Angla i Sasa, Vandala.
- Koje su područje naselili Vizigoti?
- Na kojem su području Ostrogoti stvorili svoju državu? Koliko je trajala država Ostrogota?
- Koji su grad napali i Vizigoti i Vandali?
- Koga danas nazivamo vandalima? Što bi poručio/poručila vandalima?

Slaveni se u povijesnim izvorima prvi put spominju u 4. stoljeću. Živjeli su daleko od Rimskog Carstva na sjeveru Europe. Slaveni su bili ratari i stočari. Nisu poznavali gnojenje zemlje, pa kada bi se zemlja iscrpila selili su se na drugo mjesto. Većinom su živjeli uz rijeke i jezera. Zato im je bio važan ribolov. Slavene su u 4. stoljeću napali i pokorili Huni.

slavensko selo

- Kojim se zanimanjem bave Slaveni?
- Što misliš zašto su Slaveni živjeli uz rijeke i jezera?

U 6. stoljeću iz Azije u Europu došli su **Avari**, ratničko pleme slično Hunima. Glavni cilj bila im je pljačka. Poput Huna, Avari su život provodili na konjima i u sedlu. Pojava Avara pokrenula je seobu Slavena. Slaveni su selili u tri smjera: prema zapadu, istoku i jugu. Zato Slavene dijelimo u tri skupine: Zapadne, Istočne i Južne Slavene.

Zapadni Slaveni

- Česi
- Slovaci
- Poljaci

Istočni Slaveni

- Rusi
- Bjelorusi
- Ukrajinci

Južni Slaveni

- Hrvati
- Slovenci
- Srbi

Slaveni od 7. do 9. stoljeća

- Tko su bili Avari?
- Što je zajedničko Hunima i Avarima?
- Na koje se tri velike skupine dijele Slaveni?

Avari su dio Slavena pokorili, a s ostalima su sklopili savez. Avarska i slavenska vojska nadopunjavale su se: Avari su bili konjanici, dok su Slaveni bili pješaci. Slaveni i Avari krenuli su prema jugu i došli do granice Istočnog Rimskog Carstva. Čak su 626. godine napali glavni grad – Konstantinopol. Avari i Slaveni opkolili su grad s kopna, a Perzijanci brodovima s mora. Grad su držali u opsadi nekoliko mjeseci, ali ih je bizantski car Heraklije uspio pobijediti. Grad se spasio zahvaljujući visokim i jakim zidinama te bizantskim ratnim brodovima. Nakon neuspjeha savez se raspao, a Avari su se povukli u Panonsku nizinu. Slaveni su mirno i uz dozvolu cara naselili područje Istočnog Rimskog Carstva te počeli stvarati svoje države. Među njima bili su i Hrvati.

Opsada Konstantinopola 626. godine, slika na zidu manastira u Rumunjskoj

- Na koji su se način vojno nadopunjavali Avari i Slaveni?
- Što se dogodilo 626. godine? Opiši.
- Što se dogodilo nakon poraza avarsko-slavenskog saveza kod Konstantinopola?

Zbog malog broja pisanih i arheoloških izvora ne znamo sa sigurnošću gdje su **Hrvati** živjeli prije seobe. Znamo da današnji hrvatski narod po svom jeziku pripada južnoj skupini Slavena i da je dolazak trajao dulje vremensko razdoblje. Pretpostavlja se da je počeo krajem 6. i početkom 7. stoljeća, a završio krajem 8. i početkom 9. stoljeća. Isto se tako pretpostavlja da su Hrvati došli iz današnje Češke i južne Poljske. Ti su se krajevi nekada nazivali Bijela Hrvatska. Naselili su područje rimske provincije Dalmacije.

Oton Iveković: Dolazak Hrvata na Jadran

- Zbog čega sa sigurnošću ne znamo otkud su došli Hrvati?
- Kad je započeo, a kad završio dolazak Hrvata?
- Odakle su Hrvati došli i koje su područje naselili?

Seoba Hrvata

O dolasku Hrvata bizantski car i pisac **Konstantin VII. Porfirogenet** (912. – 959.) piše u djelu ***O upravljanju carstvom*** u poglavlju 31. *O Hrvatima i zemlji u kojoj sad stanuju.*

Hrvati, koji sada žive u predjelu Dalmacije, jesu potomci Hrvata, također zvanih Bijeli... Ti isti Hrvati su došli i zatražili zaštitu od Heraklija, cara Bizantinaca, i to u vrijeme kad su Avari potukli i istjerali iz tih krajeva Rimljane koje je car Dioklecijan doveo iz Rima u ove zemlje i tamo naselio... Ovi su isti Rimljani protjerani od Avara u doba tog istog cara Bizantinaca Heraklija, i njihove zemlje su ostale puste. I tako su, po zapovijedi cara Heraklija, isti ovi Hrvati potukli i protjerali Avere iz tih zemalja, i s dozvolom cara Heraklija, oni su se naselili u toj istoj zemlji Avara, u kojoj sada stanuju.

- Od koga su Hrvati, prema Konstantinu VII. Porfirogenetu, zatražili zaštitu?
- Tko su bili Rimljani i što se s njima dogodilo?
- Koga su potukli i protjerali Hrvati?

Na području rimske provincije Dalmacije Hrvati su zatekli Avere, starosjediocce Romane i Ilire. Hrvati i Avari neko su vrijeme ratovali. Hrvati su porazili Avere. Starosjedioci su u strahu od Hrvata bježali u planine, na otoke i u utvrđene gradove koji su bili pod vlašću Bizantskog Carstva. Stanovnici **Salone** (Solin) zaštitu su našli u Dioklecijanovoj palači. Stanovnici **Epidaura** (Cavtat) preselili su se na dobro utvrđenu stijenu gdje će se poslije razviti grad **Dubrovnik**. Najveći grad u Dalmaciji bio je **Zadar**. On je bio središte bizantske vlasti. Istarski gradovi ostali su bolje sačuvani od gradova u Dalmaciji jer je u Istri bilo manje prodora različitih naroda. Starosjedioci koji nisu pobjegli, s vremenom su se pomiješali s pridošlim Hrvatima.

Rimska provincija Dalmacija u vrijeme vrijeme seobe naroda

- Koga su Hrvati zatekli dolaskom na područje rimske provincije Dalmacije?
- S kim su se Hrvati sukobili?
- Kamo su starosjedioci bježali u strahu od Hrvata?
- Pod čijom je vlašću bio Zadar?
- Koji je dio današnje Hrvatske bio najmanje izložen seobi?
- Istraži. U sklopu kojeg se grada nalazi Dioklecijanova palača?

Salona je bila središte Dalmacije. Stradala je za vrijeme pljačkaških napada Slavena i Avara. Novija arheološka istraživanja pokazuju da je život u Saloni nastavljen i nakon slavenskog doseljenja, ali u skromnijem obliku. Hrvati su odabrali Salonu kao jedno od svojih središta. Nenaviknuti na gradski život, zadržali su se na rubnom dijelu grada.

*ostatci
Salone*

*u blizini
Salone
razvio
se grad
Solin*

O propasti Salone piše **Toma Arhiđakon** (13. st.) u djelu **Salonitanska povijest**.

U gradu bijaše sve nesložno, gradski načelnik nije bio pametan ni mudar, u gradu nije bilo pravde, nego je zavlдалo nasilje, s kojim su osobito slabiji stradali. Straha Božjeg bijaše nestalo, a i pobožnosti, a mjesto toga otela mah mržnja, otimačina i drugi grijesi. Gradski načelnik je djelovao u prilog samo svojim prijateljima. U gradu je bilo puno gospodara, a malo se tko pokoravao... jezikom svi bili su junaci; no kad im se bilo dokazati s neprijateljem, svi su bili bojažljive kukavice.

Uz takve prilike, stanovnici Salone nisu mogli odoljeti navalama Slavena i Avara. Oni opkoliše grad i počеше udarati sa svih strana. Salonjani se isprva ohrabriše i zaustave slavenske juriše; no najednom obuze ih takav strah da su mislili jedino na bijeg... Slaveni provale u grad paleći i plijeneći sve što im se našlo na putu. Grad sa svojim lijepim palačama i crkvama bi spaljen i razoren, preostalo stanovništvo bilo je ubijeno ili zarobljeno. Tako nestade Salone s lica zemlje.

- Tko je autor izvora? O čemu izvor govori?
- Zašto se, prema Tomi Arhiđakonu, stanovnici Salone nisu mogli oduprijeti Slavenima i Avarima?
- Opiši kako je tekao napad na Salonu.
- Istraži. Što znači riječ arhiđakon?

Prve sklavinije (zemlje Slavena)

Dolaskom na područje bivše rimske provincije Dalmacije Hrvati su stvorili nekoliko manjih zajednica (sklavinija). Sklavinije su bile podijeljene na županije. Županije su područja okupljena oko plodne zemlje. Na čelu županije bio je župan. Sve odluke donosila je županijska skupština koju su činili svi odrasli muškarci sposobni za borbu. Najpoznatije sklavinije bile su Panonska (Posavska) Hrvatska i Primorska Hrvatska.

- Što su županije? Je li župan važne odluke donosio samostalno? Obrazloži.
- Koje su najpoznatije sklavinije?
- Na karti pronađi područje sklavinija: Paganije (ona se još naziva Neretvanska kneževina), Zahumlja, Travunije, Duklje i Bosne.

sklavinije – zemlje Slavena

župan – čovjek na čelu županije

županija – manja geografska cjelina unutar sklavinije

» Vladarima pridruži državu.

TEODORIK

ISTOČNO RIMSKO CARSTVO

VALENS

HUNSKA DRŽAVA

ATILA

OSTROGOTSKA DRŽAVA

» Nacrtaj tablicu kao na primjeru i popuni ju sljedećim imenima, pojmovima i tvrdnjama: malo pisanih izvora, savez, Konstantinopol, Rim, vandalizam, limes, ribolov, Sjeverna Afrika, rijeke i jezera, Istočni Goti.

Germani	Slaveni

» Ispravi netočnosti u sljedećim rečenicama.

a) Franci su živjeli na području rimske provincije Hispanije.

b) Slaveni i Avari napali su grad Rim.

c) U 5. stoljeću Istočni Goti stvorili su državu pod vodstvom kralja Valensa.

d) Na području Dalmacije Hrvati su zatekli Hune, Romane i Ilire.

VAŽNO!

- Germani su prije seobe živjeli u srednjoj i sjevernoj Europi.
- Germani su se naselili na tlo Rimskog Carstva.
- Slaveni su prije seobe naroda živjeli istočno od Germana.
- Avari su u 6. stoljeću došli iz Azije i pokorili dio Slavena.
- Avari i Slaveni u 7. stoljeću su napali Konstantinopol, ali su poraženi.
- Hrvati su se naselili na područje rimske provincije Dalmacije.

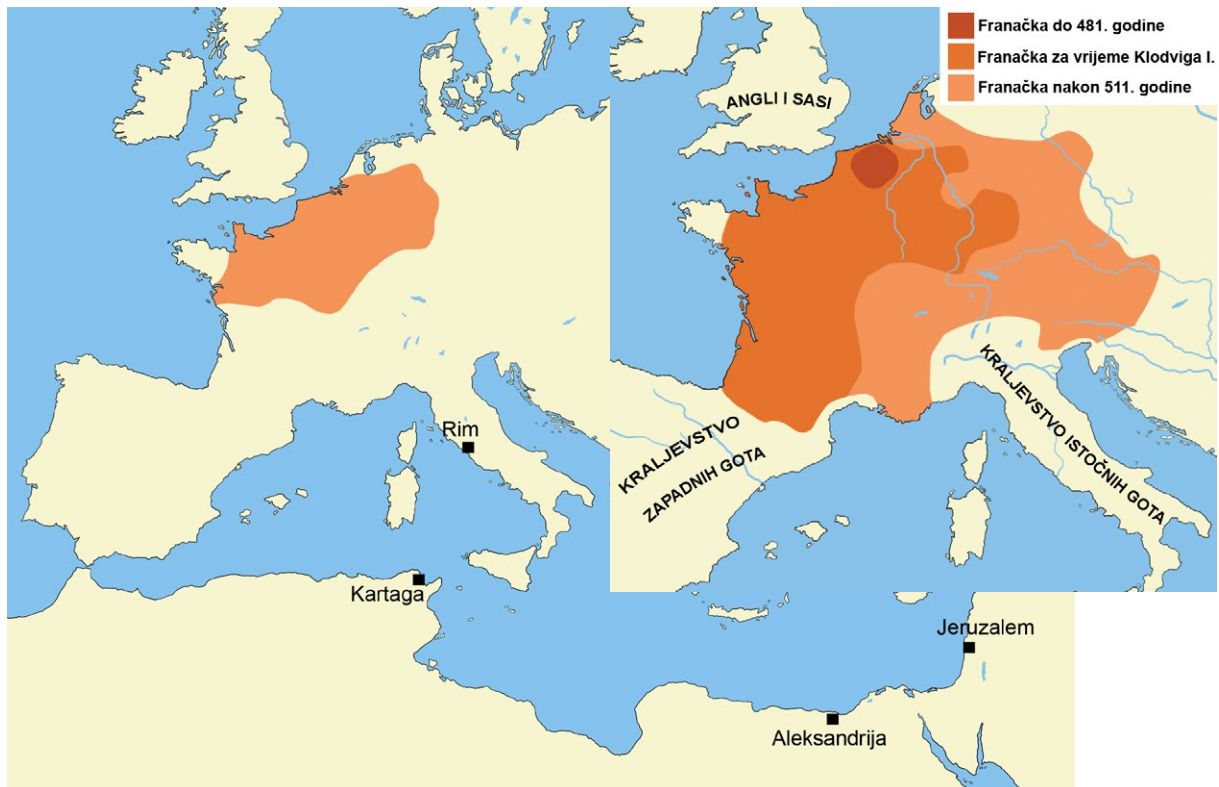
Franačka

Nakon ovog ćeš poglavlja moći:

- opisati postanak Franačke države
- objasniti širenje franačke države
- opisati vladavinu Klodviga, Karla Martela, Pipina Malog i Karla Velikog
- pokazati na karti područje podijeljene Franačke nakon Verdunskog ugovora.

Kao saveznici Rima, Franci su se sredinom 4. stoljeća naselili na području Rimskog Carstva (danas područje Francuske). Franačka je ubrzo postala najjača nova država na prostoru propalog Zapadnog Rimskog Carstva.

Područje koje su naselili Franci

Franačku državu utemeljio je **Klodvig** iz dinastije **Merovinga** (dobila je ime po vladaru Meroveju). S Klodvigom započinje uspon Franačke. Ujedinió je Franke i proširio državu na područja susjednih naroda. Klodvig je prihvatio kršćanstvo. Kršten je u crkvi u Reimsu (Remsu). U toj su se crkvi krunili mnogi budući kraljevi Franačke. Tako je Klodvig postavio temelje saveza između Franačke i Crkve.

- U kojem je stoljeću nastala Franačka? Koliko je stoljeća prošlo otad do danas?
- Na području koje je današnje države nastala Franačka?
- Tko je utemeljio Franačku državu?
- Prisjeti se što je dinastija. Iz koje je dinastije bio utemeljitelj franačke države?
- Što je Klodvig prihvatio?

dinastija – vladarska obitelj u kojoj se vlast prenosi na članove iste obitelji

Karlo Martel

Pipin Mali

Poslije Klodvigove smrti Franačka je počela slabjeti. Kraljevstvo su dijelili Klodvigovi nasljednici. Pritom su gotovo neprestano međusobno ratovali. Za to su vrijeme franački plemići (istaknuti ratnici i vojskovođe) stjecali sve veću moć. Stvarni nositelj vlasti postao je **majordom**, upravitelj kraljevskog dvora. Bira se iz redova najuglednijih plemića.

Najpoznatiji majordom bio je **Karlo Martel**. Odlučivao je o svim državnim poslovima. U njegovo su vrijeme u Španjolsku i Franačku prodrli Arapi (narod koji je živio na Arapskom poluotoku). Karlo Martel je okupio vojsku i u bitki kod grada Toursa (Tura) 732. godine porazio Arape.

Karla Martela naslijedio je sin **Pipin Mali**. Njega je 751. godine blagoslovio papa. Pipin Mali je bio prvi franački kralj iz nove dinastije **Karolinga**. Otad počinje povezanost pape i vladara Franačke. Pipin Mali pomogao je papi u borbi protiv Langobarda, naroda koji su vladali sjevernom Italijom i koji su često napadali papine posjede. Pokorivši Langobarde, Pipin Mali osvojeno je područje predao papi. Tako je 756. godine nastala **Papinska država** sa središtem u Rimu. Papinska država trajala je do 1870. godine.

Langobardi i Papinska država

- Što se događa u Franačkoj nakon Klodvigove smrti? Objasni.
- Objasni ulogu majordoma.
- Kako je došlo do promjena dinastija u Franačkoj?
- Koga je porazio Karlo Martel? Koje godine?
- Za vrijeme kojeg franačkog vladara dolazi do povezivanja Franačke i pape?
- Kada je i gdje nastala Papinska država?
- Istraži. Postoji li danas država kojoj je na čelu papa? Kako se ta država zove?

papa – rimski biskup; poglavar Katoličke crkve

Pipina Malog naslijedio je sin **Karlo**.

Jedan od najbližih i najvjernijih Karlovih suradnika bio je svećenik **Einhard** (Ajnhard) (775. – 840.). On je opisao Karla i njegove navike u djelu **Život Karla Velikog**.

Einhard, slika iz srednjovjekovnog rukopisa

Pišem ovaj životopis u znak poštovanja i ljubavi prema vladaru...

... Moj je vladar bio krupan čovjek, imao je okruglu glavu s velikim i živim očima i povelikim nosom, lijepu bijelu kosu, ugodan i vedar izraz lica. Njegova pojava... izazivala je svojim dostojanstvenim držanjem poštovanje, premda mu je vrat bio predebeo i prekratak, a trbuh ispupčen i omašan. Međutim, sklad ostalih dijelova tijela prikrivao je te nedostatke. Hod mu je bio čvrst, držanje muško, glas suviše tanak i u neskladu s golemom pojavom. Bio je uvijek dobra zdravlja. Pobolijevati je počeo tek četiri godine pred smrt... potkraj života šepao je na jednu nogu.

... Moj je vladar nosio domaće franačko odijelo. Na tijelo je oblačio lanenu košulju od domaćeg platna. Preko košulje oblačio je kaput ponešto ukrašen svilenim vrpčama, a svilene je vrpce imao i na hlačama. Zimi je preko svega oblačio kaput podstavljen krznom. Noge je obavijao obojcima. Uza se je stalno imao mač čiji je balčak bio izrađen od zlata i srebra. Odijevanjem se po ničemu nije razlikovao od običnog Franka.

- Ispiši sve riječi koje ne razumiješ.
- Što o Karlovom izgledu piše Einhard?
- Što ti o Karlu govori njegov način odijevanja?
- Zašto Karla možemo smatrati kulturnim iako je bio nepismen?
- Iz čega se vidi da je Einhard volio i poštovao Karla Velikog?
- Nacrtaj u bilježnicu Karla Velikog prema opisu u tekstu.

Većinu svoje vladavine Karlo je proveo u sedlu na konju. Vodio je brojne ratove protiv Langobarda, Sasa, Arapa, Slavena, Avara i Istočnog Rimskog Carstva (Bizanta). Na početku svoje vladavine, kao papin zaštitnik, Karlo je ratovao protiv Langobarda u sjevernoj Italiji i pobijedio. Zatim je ratovao protiv Sasa. Sasi su se žestoko branili pa je rat s prekidima trajao pune trideset i dvije godine. Sasi su poraženi, a Franačka je proširena prema istoku i jugu. Franačkoj je pripalo i područje naseljeno Hrvatima. Uspjesi u ratovima i širenje kršćanstva učvrstili su odnose pape i Karla i donijeli mu naziv Veliki.

Franačka država Karla Velikog

→ Izbaci uljeza. Protiv koga se Karlo nije borio? Objasni.

Avari Arapi Langobardi Rimljani

→ Protiv kojeg je naroda Karlo vodio najteži rat?

→ Što je Karlu donijelo naziv Veliki?

Odgovori na pitanja pomoću karte.

→ Koje se današnje zemlje nalaze na prostoru Franačke u vrijeme Karla Velikoga?

→ Kojim su područjem vladali Arapi?

→ Pronađi Istočno Rimsko Carstvo na karti.

Karlo Veliki želio je obnoviti Zapadno Rimsko Carstvo što se i ostvarilo dana 25. prosinca 800. godine. U Rimu, u crkvi Svetog Petra papa Lav III. okrunio je Karla za cara Rimskog Carstva. Otad su postojala dva carstva: Zapadno (Franačko) i Istočno Rimsko Carstvo (Bizant). Carsku krunu Karlu nije priznalo Istočno Rimsko Carstvo. Car Istočnog Rimskog Carstva smatrao se jedinim rimskim carem. Zbog toga dolazi do rata koji nije donio pobjednika. Rat je završio **mirom u Aachenu** 812. godine. Njime je Istočno Rimsko Carstvo priznalo Karlu titulu cara Franaka.

Rafael Sanzio: Krunidba Karla Velikog

krunidba – svečano proglašenje novog vladara

- Koje je godine Karlo Veliki okrunjen za cara?
- U kojem je gradu okrunjen?
- Tko je Karla Velikog okrunio?
- Zbog čega dolazi do rata između Karla Velikog i Istočnog Rimskog Carstva?
- Kako je završen rat s Istočnim Rimskim Carstvom?
- Što je Istočno Rimsko Carstvo priznalo Karlu?
- Razmisli. Kakve su koristi Karlo i papa imali jedan od drugog?

Mir u Achenu važan je i za hrvatske zemlje. Nakon sklapanja mira Franačka je zavlada područjem Istre, Primorske i Panonske Hrvatske, a Bizant dalmatinskim gradovima i otocima. Karlo Veliki redovito je posjećivao svaki dio svog kraljevstva. Ograničio je moć plemića. Imenovao je putujuće nadzornike čiji je zadatak bio odlaziti u godišnje kontrole nekog područja. Oni su imali zadatak obavijestiti Karla o svemu lošem što se događalo.

Premda nije znao ni čitati ni pisati, Karlo Veliki poticao je učenje i pismenost. Na svoj dvor doveo je poznate učene ljude. Dao je prepisivati knjige grčkih i rimskih pisaca. Za svoje mnogobrojne sinove i kćeri na dvoru je otvorio školu. Ujedno je naredio da samostani otvaraju škole za školovanje budućih redovnika i svećenika. Njegov dvor u Achenu (Ahenu) bio je središte kulturnog procvata.

prijestolje Karla Velikog u katedrali u Achenu

- Prema Aachenskom miru, koji su dijelovi hrvatskih zemalja pripali Franačkoj, a koji Bizantu? (Odgovori pomoću karte na prethodnoj stranici.)
- Na koji je način Karlo vodio brigu o svojem kraljevstvu?
- Razmisli. Zbog čega je Karlo poticao učenje i pismenost?
- Tko se brine o tvom učenju?
- Svojim riječima objasni tko su redovnici i što je kultura.

Karlo Veliki je pred kraj života svojim nasljednikom proglasio sina **Ludovika Pobožnog**. Sam Karlo mu je stavio krunu na glavu. Karlo je umro u siječnju 814. godine. Pokopan je isti dan. Nasljednici Karla Velikog nisu uspjeli sačuvati veliku franačku državu. Borbe za vlast oslabile su moć kralja. Borbe su završile 843. godine, kad su Karlovi nasljednici sklopili **Verdunski ugovor**. Ugovorom je Franačka podijeljena na tri države.

samostan – zgrada u kojoj žive redovnici/redovnice

redovnik/redovnica – pripadnik/pripadnica crkvenog reda; živi u samostanu

kultura – sve što su ljudi na nekom području stvorili